

Jerzy Żurawski*)

CERTYFIKACJA w Polsce, czyli o trudnościach w interpretacji niespójnych przepisów

Jeszcze nie zdążyliśmy się przyzwyczać do obowiązku sporządzania świadectw charakterystyki energetycznej budynków, wynikającego z wdrożonych niedawno w Polsce zapisów dyrektywy 2002/91/WE (ang. EPBD) [1], a w Parlamencie Europejskim już rozpoczęto proces jej nowelizacji. Wdrożenie znowelizowanej dyrektywy przewiduje się na 2010 r. Nowelizacja ma na celu zaostrożenie wymagań przez np. wprowadzenie kar za nieposiadanie certyfikatu energetycznego. Tymczasem w Polsce zmagamy się z błędami, nieścisłościami i brakiem precyzji w krajowych przepisach oraz z promowaną przez Ministerstwo Infrastruktury interpretacją prawa dotyczącą dobrowolności sporządzania certyfikatów.

Główne planowane zmiany w dyrektywie EPBD są następujące:

- na etapie projektowania, a także przed rozpoczęciem budowy trzeba będzie rozpatrzyć opłacalność alternatywnych systemów zdecentralizowanych systemów produkcji energii ze źródeł odnawialnych. Z proponowanych zapisów wynika, że jeżeli analizy będą korzystne, powinno się wprowadzić zmiany z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii;
- budynki poddawane gruntowej modernizacji będą musiały spełnić minimalne wymagania energetyczne;
- będą musiały być przyjęte minimalne wymagania dla urządzeń stosowanych w budynkach na potrzeby c.o., c.w.u., wentylacji, co oznacza, że zostaną opracowane minimalne standardy energooszczędnych urządzeń produkujących energię;
- zostaną wprowadzone narodowe plany zwiększenia liczby budynków, których emisja dwutlenku węgla lub zużycie energii pierwotnej są niskie lub równe zeru. Zostanie określony procentowy udział budynków energooszczędnych i zeroenergetycznych lub pasywnych w ogólnej liczbie budynków;
- zostanie stworzony system świadectw energetycznych rozbudowanych o techniczne i ekonomiczne uzasadnienie zaleceń wynikających z opracowanego świadectwa;
- w ofercie sprzedaży lub najmu oraz we wszystkich ogłoszeniach sprzedaży lub najmu podawany będzie numeryczny wskaźnik charakterystyki energetycznej budynku lub lokalu;
- w budynkach użytkowanych przez władze samorządu o powierzchni większej niż

250 m² będzie musiało być wyeksponowane w miejscu publicznie dostępnym świadectwo charakterystyki energetycznej budynku lub lokalu,

- za brak świadectwa będą groziły kary finansowe.

Świadectwa energetyczne W POLSCE – stan prawny a rzeczywistość

Część ekspertów i prawników twierdzi, że posiadanie świadectwa charakterystyki energetycznej budynku jest wymagane jedynie w odniesieniu do budynków przekazywanych do użytkowania, nie dotyczy natomiast budynków i lokali poddawanych najmowi lub zbyciu. Dla tych przypadków sporządzanie świadectw jest dobrowolne. Jednak z samych zapisów Prawa budowlanego [2] nie można wywnioskować, że tak właśnie należy je interpretować. W ustawie zapisano, że „dla każdego budynku oddawanego do użytkowania oraz budynku podlegającego zbyciu lub wynajmowi **powinna być ustalona, w formie świadectwa** charakterystyki energetycznej, jego charakterystyka energetyczna”. Ministerstwo Infrastruktury stoi na stanowisku, że słowo „powinien” nie znaczy „musi”. Wydawałoby się zatem, że posiadanie świadectwa nie jest obowiązkowe.

Przy określeniu wymagań stawianych projektom budowlanym użyto tego samego sformułowania, tzn. że **projekt budowlany powinien zawierać charakterystykę** energetyczną budynku, opracowaną zgodnie z przepisami dotyczącymi metodologii obliczania charakterystyki energetycznej budynku. W tym wypadku słowo „powinien” bez cienia wątpliwości oznacza, że budynek musi mieć charakte-

rystykę energetyczną. Jeśli tego opracowania nie będzie w projekcie, konieczne będzie dokonanie uzupełnień lub decyzja o pozwoleniu na budowę będzie negatywna.

Dalsze zapisy Prawa budowlanego – dotyczące budynków z lokalami mieszkalnymi lub częściami budynku stanowiącymi samodzielną całość techniczno-użytkową – nie pozostawiają żadnych wątpliwości co do obowiązku sporządzania certyfikatu. Zapis w ustawie brzmi: „W przypadku budynku z lokalami mieszkalnymi lub częściami budynku stanowiącymi samodzielną całość techniczno-użytkową, **przed wydaniem lokalu mieszkalnego lub takiej części budynku osobie trzeciej, sporządza się świadectwo charakterystyki energetycznej** lokalu mieszkalnego lub części budynku”. Warto w tym miejscu podkreślić, że nikt nie może zwolnić z obowiązku, jaki nakłada prawo nadrzędne, w tym wypadku ustawa Prawo budowlane, na podstawie którego posiadanie świadectwa charakterystyki energetycznej budynku, lokalu na etapie pozwolenia, najmu lub przy zbyciu jest obowiązkowe. Zawieranie umów notarialnych bez certyfikatu jest niemożliwe, bo niezgodnie z prawem nadrzędnym.

Należy dodać, że planowane w nowelizacji dyrektywy EPBD wprowadzenie odpowiedzialności karnej za nieposiadanie świadectwa charakterystyki energetycznej budynku świadczy o wadze tego dokumentu. Nawet jeżeli przez krótki czas zachowana zostanie opinia o braku obowiązku posiadania świadectwa, należy liczyć się z szybkim wprowadzeniem korekty w tym zakresie.

Warunki techniczne a rozporządzenie w sprawie projektu budowlanego – BAŁAGAN w przepisach

Według przepisów rozporządzenia w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie [3], zaprojektowanie i wykonanie budynków, ich instalacji grzewczych, wentylacyjnych, ciepłej wody użytkowej oraz oświetlenia, powinno zagwarantować zużycie energii w budynku na racjonalnie niskim poziomie. Warunek ten uznaje się za spełniony, jeżeli:

*) Dolnośląska Agencja Energii i Środowiska

Tabela 1. Porównanie uzyskiwanych wartości EP_H według wymagań określonych w rozporządzeniu w sprawie warunków technicznych [3] oraz według rozporządzenia w sprawie metodologii obliczania charakterystyki energetycznej [5]

Mieszkanie w budynku 2-klatkowym, 4-kondygnacyjnym, z 24 mieszkaniami	F [m ²]	V _e [m ³]	A/V _e [(m) ⁻¹]	E ₀ [kWh/[(m ³ ·rok)]]	EP _H [kWh/(m ² ·rok)]
Obliczenia wg [3]	1200	3600	0,54	38,6	119,84
Obliczenia wg [5]	1200	3600	0,54	46,07	138,21

Tabela 2. Maksymalne wartości współczynnika przenikania ciepła U dla budynku mieszkalnego – przegrody pełne

Rodzaj przegrody i temperatura w pomieszczeniu		Współczynnik przenikania ciepła U _(max) [W/(m ² ·K)] (liczony zgodnie z normą PN-EN ISO 6946:2008 [6], bez wpływu mostków liniowych oraz punktowych)
Ściany zewnętrzne (stykające się z powietrzem zewnętrznym, niezależnie od rodzaju ściany)	Przy t _i < 16°C	0,30
	Przy t _i ≤ 16°C	0,80
Ściany wewnętrzne pomiędzy pomieszczeniami ogrzewanymi a nieogrzewanymi, klatkami schodowymi lub korytarzami		1,00
Ściany przyległe do szczelin dylatacyjnych o szerokości:	Do 5 cm, trwale zamkniętych i wypełnionych izolacją cieplną na głębokości co najmniej 20 cm	1,00
	Powyżej 5 cm, niezależnie od przyjętego sposobu zamknięcia i zaizolowania szczeliny	0,70
Ściany nieogrzewanych kondygnacji podziemnych		Bez wymagań
Dachy, stropodachy i stropy pod nieogrzewanymi poddaszami lub nad przejazdami	Przy t _i > 16°C	0,25
	Przy 8°C < t _i ≤ 16°C	0,50
Stropy nad piwnicami nieogrzewanymi i zamkniętymi przestrzeniami podpodłogowymi, podłogi na gruncie		0,45
Stropy nad ogrzewanymi kondygnacjami podziemnymi		Bez wymagań
Ściany wewnętrzne oddzielające pomieszczenie ogrzewane od nieogrzewanego		1,00

t_i – temperatura obliczeniowa w pomieszczeniu zgodnie z § 134 ust. 2 rozporządzenia

■ przegrody budowlane oraz przewody c.o. oraz c.w.u. spełniają minimalne wymagania izolacyjności termicznej oraz spełnione są wymagania dla powierzchni okien lub

■ wartość wskaźnika EP [kWh/(m·rok)], określającego roczne obliczeniowe zapotrzebowanie na nieodnawialną energię pierwotną do ogrzewania, wentylacji i przygotowania ciepłej wody użytkowej oraz chłodzenia, jest mniejsza od wartości granicznych, a także jeżeli przegrody zewnętrzne budynku odpowiadają przynajmniej wymaganiom izolacyjności cieplnej niezbędnej do zabezpieczenia przed kondensacją pary wodnej.

Według tego zapisu spełnienie wymagań stawianych budynkom można uzyskać na dwa sposoby: zapewniając odpowiednią izolację lub gwarantując, że wartość wskaźnika EP nie przekracza wartości granicznych.

W rozporządzeniu w sprawie szczegółowego zakresu i formy projektu budowlanego

[4] od projektanta wymaga się sporządzenia charakterystyki energetycznej obiektu budowlanego zgodnie z przepisami dotyczącymi metodologii obliczania charakterystyki energetycznej budynku. Odwołanie się do rozporządzenia w sprawie metodologii obliczania charakterystyki energetycznej [5] oznacza, że projektant dokona obliczeń na podstawie wskaźnika EP, nie wykorzysta natomiast warunku dotyczącego spełnienia minimalnych wymagań izolacyjności termicznej. Jest to oczywista niekonsekwencja.

Problem jest jednak bardziej złożony. Okazuje się bowiem, że stosowanie obu metod daje różne rezultaty (tabela 1). Jak wynika z obliczeń, zaprojektowanie budynku spełniającego warunek izolacyjności termicznej przegród nie pozwala na spełnienie warunku dotyczącego EP.

W tabelach 2 i 3 przedstawiono wymagania dotyczące izolacyjności cieplnej

przegród według rozporządzenia w sprawie warunków technicznych [3], natomiast w **tabeli 4** oraz na **rys.** – podsumowanie spełnienia warunku izolacyjności termicznej przegród według zasad sporządzania świadectw charakterystyki energetycznej budynków zgodnie z rozporządzeniem w sprawie metodologii obliczania charakterystyki energetycznej (opracowanie sporządzane na zakończenie budowy) [5].

Z przedstawionych analiz wynika, że projektowanie budynków z wykorzystaniem wyłącznie wartości współczynnika przenikania ciepła U jest dość ryzykowne, ponieważ podczas uzyskiwania pozwolenia na użytkowanie inwestor może zostać zaskoczony niekorzystną informacją opracowaną w świadectwie charakterystyki energetycznej budynku według metodologii zamieszczonej w rozporządzeniu w sprawie metodologii obliczania charakterystyki energetycznej [5].

Moim zdaniem obydwie metody powinny być wymagane łącznie – oprócz wymagań dotyczących wskaźnika EP budynek powinien spełniać wymagania izolacyjności termicznej. Wówczas uniknie się np. sytuacji, że budynek ogrzewany biomasą uzyska $EP = 100 \text{ kWh}/(\text{m}^2 \cdot \text{rok})$ przy $EP_{H+W} = 174,75 \text{ kWh}/(\text{m}^2 \cdot \text{rok})$ (a więc budynek ma korzystną ocenę), a jednocześnie zużycie energii określone przez wskaźnik zapotrzebowania na energię końcową EK wyniesie $EK = 500 \text{ kWh}/(\text{m}^2 \cdot \text{rok})$, co oznacza, że taki budynek powinno się zaliczyć do energochłonnych.

W rozporządzeniu w sprawie warunków technicznych [3] zamiast spójnika „lub” powinien być spójnik „i”. Wynika to z ogólnych tendencji w budownictwie, energetyce i ekologii oraz z celów dyrektywy w sprawie charakterystyki energetycznej budynków [1].

* * *

W naszym kraju nadal problemem jest niespójne, a miejscami wręcz błędnie sformułowane prawo. Trzeba się jednak liczyć z tym, że wraz ze zmianami wynikającymi z nowelizacji dyrektywy EPBD [1] polskie prawo zostanie poprawione, a także zastrzeżone.

LITERATURA

1. Dyrektywa 2002/91/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie charakterystyki energetycznej budynków (DzUrz L 1 z 4.1.2003 r., s. 65–71).
2. Ustawa z dnia 19 września 2007 r. o zmianie ustawy – Prawo budowlane (DzU z 2007 r. nr 191, poz. 1373).
3. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 6 listopada 2008 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków technicznych, jakim

Tabela 3. Maksymalne wartości współczynnika przenikania ciepła U dla budynku mieszkalnego – przegrody przezroczyste

Okna, drzwi balkonowe i drzwi zewnętrzne		Współczynnik przenikania ciepła $U_{(max)}$ [$W/(m^2 \cdot K)$]
Okna (z wyjątkiem połaciowych), drzwi balkonowe i powierzchnie przezroczyste nieotwieralne w pomieszczeniach o $t_i \geq 16^\circ C$	W I, II i III strefie klimatycznej	1,8
	W IV i V strefie klimatycznej	1,7
Okna połaciowe (bez względu na strefę klimatyczną) w pomieszczeniach o $t_i \leq 16^\circ C$		1,8
Okna w ścianach oddzielających pomieszczenia ogrzewane od nieogrzewanych		2,6
Okna pomieszczeń piwnicznych i poddaszy nieogrzewanych oraz nad klatkami schodowymi nieogrzewanymi		Bez wymagań
Drzwi zewnętrzne wejściowe		2,6

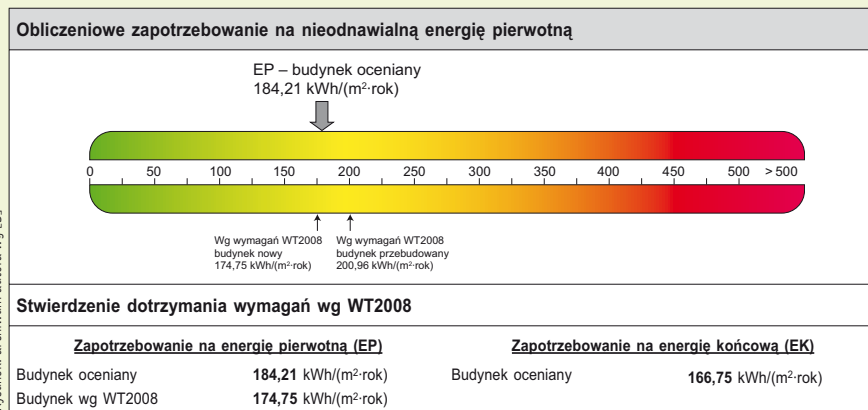
t_i – temperatura obliczeniowa w pomieszczeniu zgodnie z § 134 ust. 2 rozporządzenia

Tabela 4. Podsumowanie spełnienia warunku izolacyjności termicznej przegród budowlanych

Rodzaj przegrody		U [$W/(m^2 \cdot K)$]	A [m^2]	g	H_{tr} przegrody [W/K]	H_{tr} otworu [W/K]	H_{tr} mostków liniowych [W/K]	H_{tr} łączne [W/K]	fR_{si}^{**}
Nieprzezroczyste	Podłoga na gruncie	0,182*	97,12	–	7,82	–	0,00	7,82	0,97*
	Stropodach	0,256	98,02	–	17,57	–	0,00	17,57	0,97*
	Ściana zewnętrzna	0,296	107,42	–	30,31	–	0,00	30,31	0,96*
	RAZEM	0,246*	302,56	–	55,70	–	0,00	55,70	0,97*
Przezroczyste	1	1,100	3,79	0,50	–	4,17	1,05	5,22	–
	1	1,100	26,72	0,67	–	29,39	5,83	35,22	–
	RAZEM	1,100*	30,51	0,65*	–	33,56	6,88	40,44	–

* Wartość średnioważona po powierzchni

** Ryzyko zagrzybienia nie występuje dla $fR_{si} > 0,72$

Rys. Świadectwo charakterystyki energetycznej budynku spełniającego minimalne wymagania izolacyjności termicznej przegród budowlanych oraz instalacji c.o. i c.w.u.

- powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (DzU z 2008 r. nr 201, poz. 1238, ze zm.).
4. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 6 listopada 2008 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowego zakresu i formy projektu budowlanego (DzU z 2008 r. nr 201, poz. 1239, ze zm.).
5. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 6 listopada 2008 r. w sprawie metodologii ob-

- liczania charakterystyki energetycznej budynku i lokalu mieszkalnego lub części budynku stanowiącej samodzielną całość techniczno-użytkową oraz sposobu sporządzania i wzorów świadectw ich charakterystyki energetycznej (DzU z 2008 r. nr 201, poz. 1240).
6. PN-EN ISO 6946:2008 „Komponenty budowlane i elementy budynku. Opór cieplny i współczynnik przenikania ciepła. Metoda obliczania”.